

Gittin Sources 55

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פג עמוד א

נענה ר"ע ואמר: הרי שהלכה זו ונישאת לאחד מן השוק והיו לה בנים, ונתארמלה או נתגרשה, ועמדה ונשאת לזה שנאסרה עליו, לא נמצא גט בטל ובניה ממזרין? אי הכי, בכולה תנאי דעלמא נמי לא תנסיב, דלמא לא מקיימא ליה לתנאיה, ונמצא גט בטל ובניה ממזרין! היינו פירכא.

רמב"ם הלכות גירושין פרק ח הלכה א

המגרש על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לא נתקיים התנאי אינה מגורשת, וכבר בארנו בפרק ששי מהלכות אישות משפטי התנאין כולם, ושם נתבאר שהמגרש על תנאי כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת בשעה שיתקיים לא בשעת נתינת הגט לידה, לפיכך יש לבעל לבטל הגט או להוסיף על תנאו או להתנות תנאי אחר כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון אף על פי שהגיע הגט לידה, ואם מת הבעל או אבד הגט או נשרף קודם שיתקיים התנאי אינה מגורשת, ולכתחלה לא תנשא עד שיתקיים התנאי, ואם נשאת לא תצא אלא אם כן לא נשאר בידה לקיימו שהרי בטל התנאי. ושם נתבאר שאם אמר לה הרי את מגורשת מעכשיו או מהיום על תנאי כך וכך, או שאמר לה הרי את מגורשת על מנת כך וכך, כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת משעת נתינת הגט לידה, לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאו משהגיע הגט לידה, ואם אבד או נשרף אפילו מת הבעל קודם שיתקיים התנאי הרי זו מקיימת התנאי אחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה * ויש לה להנשא לכתחלה אף על פי שעדיין לא נתקיים התנאי, ואין חוששין שמא לא יתקיים הואיל והיה התנאי במעכשיו או בעל מנת.

מגיד משנה הלכות גירושין פרק ח הלכה א

יש לה להנשא וכו'. בפרק מי שאחזו (דף ע"ד) הזכירו ברייתא שאמרה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז אף על פי שנקרע הגט או שנאבד (הרי זו) מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן ובפרק המגרש (דף פ"ג) אמרו בסוגיא בדרך תימה אי הכי בכולהו תנאי דעלמא נמי לא תנסיב דלמא לא מקיימא ליה לתנאיה ונאמר שם בתנאי שבע"מ. ומתוך סוגיא זו דחה רבינו הברייתא הנזכרת מהלכה. ועוד משמע שם בסוגיא דה"ז גיטך ע"מ (שתנשאי) [שלא תנשאי] לפלוני שאפילו בתנאי שהוא מתקיים במעשה כל שבדיה לקיימו נשאת ואין חוששין שמא לא תקיימו. ובתנאי שהוא באם סובר רבינו כנזכר למעלה שדין הברייתא אמת דלכתחלה לא תנשא עד שיתקיים אבל אם נשאת לא תצא. ויש בזה דעות חלוקות למפרשים. יש מי שסובר כדברי רבינו בע"מ והוא שיהיה בידה לקיימו ומ"מ לא דחו הברייתא מהלכה שאמרו דשאני ע"מ שתתני לי מאתים זוז שאינו בידה לגמרי שהרי אם הוא אינו רוצה לקבל הגט פסול כמו שיתבאר למטה בפרק זה. ויש מי שמחמיר ואומר שאפילו בתנאי שבשב ואל תעשה כגון ע"מ שלא תעשי כך וכך עד זמן פלוני לא תנשא לכתחלה עד שיעבור הזמן שמא תעבור על תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין. ויש מי שמכריע בין דעות אלו ואומר דבכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה והוא בידה לקיימו אין חוששין שמא תעבור עליו ותקלקל עצמה שאינה חשודה בכך אבל כל תנאי שהוא בקום ועשה לא תנשא לכתחלה עד שיהיה מקויים שמא לא יתקיים מחמת אי זה סבה. וכן הדין בתנאי שהוא תלוי ביד אחרים אף על פי שהוא מתקיים בלא מעשה לא תנשא שמא יתבטל וכן הכריעו הרמב"ן והרשב"א ז"ל. ודע שאף רבינו מודה בתנאי שהוא תלוי ביד אחרים ודבריו אינן אלא בתנאי שהוא בידה:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף לה עמוד ב

ולאחר לא תנשא עד שתתן. מכאן נראה שכל אשה המתגרשת על תנאי אין מתירין אותה לינשא עד שתקיים תנאה והכי נמי משמע לקמן בפרק המגרש (דף פד א) דאמרינן ע"מ שתבעל לפלוני נתקיים התנאי הרי זה גט ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להם. כלומר שמא תבעל להם ומותרת לינשא מיד אלמא ברישא עד שיתקיים התנאי אין מתירין אותה לינשא וגדולה מכולן אמרו לקמן בסוף פירקין [דף עו ב] גבי מעכשיו אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש ומת דלא שריא לה אלא לאחר י"ב חדש דמקיים תנאה ואף על פי שאין לחוש שמא יתבטל התנאי שהרי מת ושוב לא יבא ואיכא למידק דבפרק המגרש (דף פג א) מקשינן אי הכי כולהו תנאין דעלמא לא תנסוב דלמא לא מקיים תנאה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין דאלמא בכל תנאי מותרת לינשא ואין חוששין שמא [לא] יתקיים התנאי יש לומר אינו דומה תנאי שהוא בשב ואל תעשה לתנאי שיש בו קום עשה שכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה כגון שלא תנשא לפלוני ושלא תשתי יין מתירין אותה לינשא מיד ואין חוששין שמא תעבור על תנאה ומש"ה פרכינן בפרק המגרש אי הכי בכולהו תנאין דעלמא לא תנסוב דאלמא שריא לאינסובי משום דהתם אתנאי שהוא בשב ואל תעשה קיימי אבל תנאה שהוא בקום עשה כגון שתתני לי מאתים זוז ושתבעלי או שתנשא לאיש פלוני או שתשתי יין חוששין שמא לא יתקיים התנאי וכן כל תנאי שברשות אחרים בין שהוא [בקום עשה בין שהוא] בביטול חוששין לו כגון אם לא באתי

מכאן ועד י"ב חדש חוששין שמא יבא ואפילו מת נמי גזרינן ואחרים מחמירין ואומרים שאפילו בתנאי שהוא תלוי בה ואפילו שהוא שב ואל תעשה אסורה לינשא עד שיתקיים התנאי כגון ע"מ שלא תשתי יין עד ל' יום שאין מתירין אותה עד שיעברו עליה ל' יום ודפרכינן בפ' המגרש (דף פג א) אי הכי בכולהו תנאין דעלמא נמי לא תנסוב נהי דודאי אסורה לינשא עד [שלא] יהא אפשר לתנאי שיתבטל אפ"ה צריך לומר שאפילו בקיום התנאי לא תנסוב לפי שכיון שבשעת נתינת הגט היה ראוי לחוש לביטולו נמצא שאין זה כריתות ופרכינן הכי לר' עקיבא דחייש התם כה"ג. ואחרים מקילין בה ואומרים שכל תנאי שהוא בידה בין שהוא בשב ואל תעשה בין יש בו קום עשה כגון על מנת שתשתי יין ועל מנת שלא תשתי מותרת לינשא מיד והכי מוכחא בפרק המגרש [דף פד ב] גבי על מנת שתנשאי לפלוני דבעינן למימר התם דשריא לינשא לאחר ופרכינן והא לא איקיים תנאה ובטל הגט וכי תימא אפשר דמינסבא לאחר היום ומגרשה למחר אטו בדידה קאי לאיגרושי דאלמא אי הוה קאי בדידה היתה מותרת לינשא ולא היינו חוששין שמא לא תתקיים תנאה והיינו נמי דאמרינן התם (הכי השתא) בדידה קאי קיומי לתנאי דאי בעי מבריז נפשיה בסילוא ולא נאים וכו' אלמא כל שבידו אין חוששין לו וכ"ת א"כ היכי אמרינן הכא דלאחר לא תנשא עד שתתן היינו טעמא לפי שהוא תנאי שתלוי בדעת אחרים דשמא ילך לו הבעל למדינת הים ונתינה בעל כרחו שלא בפניו לא שמה נתינה כמו שנתבאר לפנינו בס"ד וכל שהדבר תלוי ברשות אחרים חוששין לו שהרי באם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש אפילו מת גזרינן אבל בתנאי שבידה אין חוששין שמא לא תקיימו ואפילו הוא בקום עשה וזהו דעת הר"ם במז"ל בפ"ח מהלכות גירושין שכתב ויש לה לינשא לכתחלה ואף על פי שעדיין לא נתקיים התנאי ואין חוששין שמא לא יתקיים הואיל והיה התנאי במעכשיו או בעל מנת:

רש"י מסכת גיטין דף פד עמוד א ד"ה אין חוששין

אין חוששין שמא נבעלה להם - כלומר מותרת לינשא מיד ואין חוששין שמא תבעל להן ויבטל הגט אבל אמר לה ע"מ שלא תבעלי לפלוני אינו גט שמא תבעל לו דומיא דע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם.

תוספות מסכת גיטין דף פב עמוד ב

שרבי אליעזר מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש - משמע דאפילו בחיי אותו האיש מתירה לינשא והקשה רבינו שמואל אמאי לא חיישין דלמא לא תקיים תנאה כדאמר לעיל במי שאחזו (דף עד.) גבי הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז (ולאחר) לא תנשא עד שתתן ועוד מביא רבינו יצחק מבריייתא דלקמן (דף פד.) על מנת שלא תיבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא תיבעל להם הא לאחר חוששין שתיבעל לו ותרץ הרב רבי אלחנן דשאני גבי מאתים זוז דיש לחוש פן תפסיד את אשר לה ולא תוכל לקיים תנאה וכן גבי שלא תיבעלי לאחר חיישין שמא יבא עליה באונס אבל הכא על מנת שלא תינשאי ליכא למיחש שישאנה בעל כרחה דנישואין אי אפשר בעל כרחה.

חדושי הרמב"ן מסכת גיטין דף פג עמוד א

אי הכי בכולהו תנאין דעלמא לא תנסוב. י"מ הדבר כמשמעו לומר שבכל תנאי דעלמא מותרת לינשא מיד ואין חוששין שמא לא יתקיים התנאי ונמצא גט בטל, ומקשים מהא דאמרי' בפ' מי שאחזו ע"מ שתתני לי מאתים זוז אף על פי שנתקרה הגט הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן, ואמרי' נמי לקמן ע"מ שתבעלי לפלוני נתקיים התנאי הרי זה גט ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להן כלומר שמא תבעל להם ומותרת לינשא מיד אלמא רישא עד שיתקיים התנאי אין מתירין אותה לינשא, וגדולה מכולן אמרו בפ' מי שאחזו גבי מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת דלא שרינן לה עד לבתר י"ב חדש דמקיים תנאה ואף על גב דליכא למיחש לבטול התנאי, ומתריצים אינו דומה תנאי שהוא שב ואל תעשה לתנאי שיש בו קום עשה, שכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה כגון שלא תנשאי לאיש פלוני ושלא תשתי יין מתירין אותה לינשא מיד והיא תחוש לעצמה, אבל תנאי שבקום עשה כגון שתתני לי מאתים זוז ושתבעלי או שתנשאי לאיש פלוני או שתשתי יין חוששין שמא לא תקיים התנאי, וכל תנאי שברשות אחרים בין שהוא בקיום בין שהוא בביטול חוששין, כגון אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש חוששין שמא יבא ואפילו מת נמי גזרינן.